

LA INDÚSTRIA DE L'HOSPITALET AVUI. PERSPECTIVES DE REINDUSTRIALITZACIÓ A CURT TERMINI

JAUME PONSÀ I BALLART
Enginyer industrial

Í N D E X

0. *PREÀMBUL.*
1. *LA INDÚSTRIA DE L'HOSPITALET AVUI*
 - 1.1. El marc territorial.
 - 1.2. Característiques de la indústria.
 - Fonts d'informació.
 - Dades generals.
 - Any d'instal·lació.
 - Treballadors que empren.
 - Dimensió de les indústries.
 - Estructura productiva.
 - Població activa i atur.
2. *PERSPECTIVES DE CREIXEMENT*
 - 2.1. Oferta de sòl industrial.
 - 2.2. Demanda prevista per als propers anys.
 - 2.3. Possibilitats que ofereix l'Hospitalet.

0. PREÀMBUL

La present ponència vol ésser una aportació més als treballs que tenen per finalitat el millor coneixement d'aquesta Ciutat tan desconeguda per la majoria, fins i tot pels ciutadans que hi treballen i també —per què negar-ho— pels que hi habiten.

En la primera part es donarà una visió de la realitat industrial, analitzant-ne els indicadors bàsics definidors de les característiques de l'estructura productiva, en base a la informació obtinguda directament de les pròpies activitats industrials.

En la segona part s'assenyalaran les possibilitats de consolidació i creixement de la indústria local a curt termini, que vénen donades per l'àmplia oferta de sòl industrial disponible, per la demanda existent i prevista de noves implantacions, i finalment per les favorables condicions de localització que la Ciutat ofereix.

1. LA INDÚSTRIA DE L'HOSPITALET AVUI

1.1 *EL MARC TERRITORIAL*

La industrialització de l'Hospitalet des dels seus inicis als anys 50 del segle passat, ha seguit un procés de desenvolupament totalment desordenat, com ho ha estat, en general, el creixement urbà produït per les diverses allaus immigratòries procedents d'altres regions. Aquest descontrol urbanístic va configurar al cap d'un segle una ciutat en la qual convivia amb promiscuïtat l'habitatge amb la indústria, provocant una situació ambiental i social moltes vegades problemàtica que només podia solucionar-se amb el trasllat de les activitats ocasionants de la molèstia o del perill.

Varen ésser els planejaments urbanístics parcials sorgits a rel del Pla Comarcal de l'any 1953 i de la Llei del Sòl de 1956, els que varen intentar posar un cert ordre en la distribució territorial del terme municipal, definint uns sectors industrials exclusius en zones amb important assentament d'activitats: el sector de la Travessia Industrial de 14 hectàrees amb pla parcial aprovat el 1958; el sector de la Carretera del Mig de 102 hectàrees amb planejament del 1960; el sector Provençana de 30 hectàrees aprovat el 1969; i el Granvia Sud, de l'any 1973, amb una extensió de 105 hectàrees.

Excepció feta d'aquest últim, la resta de sectors queden com a illes entremig de l'aglomeració urbana, amb una accessibilitat difícil i fent encara difícil la convivència indústria-habitatge. Cal dir també que

en les zones residencials, el planejament permetia en molts casos la tolerància habitatge-indústria que va ocasionar no pocs conflictes veïnals.

Amb posterioritat, a l'any 1976 s'aprovà el Pla General Metropolità, vigent actualment, que, pel que fa a la temàtica industrial, defineix clarament els sectors industrials tradicionals (respectant amb molta fidelitat els plans parcials aprovats), no creant-ne cap de nou, manté petites illes industrials disperses pel terme municipal, preveient en tots el casos la millora de les comunicacions i establint, quan no hi ha una consolidació urbana excessiva, unes zones de protecció entre les indústries i els habitatges. Per altra banda, enterra el concepte de tolerància habitatge-indústria, tot limitant a petits tallers la possibilitat d'obrir activitats en les zones residencials.

Com a conseqüència, l'actual distribució territorial industrial de l'Hospitalet queda de la següent forma: quatre sectors industrials potents amb un total de 251 hectàrees i petites illes escampades en una superfície de 15 hectàrees. És a dir, existeixen 266 hectàrees de sòl qualificat com a industrial, que suposen un 22 % de l'extensió del terme. D'aquestes, 160 hectàrees estan voltades per zones d'habitatges i les restants, pertanyents al sector Granvia Sud-Pedrosa, estan ubicades a la part sud de l'Autovia de Castelldefels, allunyades del nucli urbà de la Ciutat.

La majoria del sòl industrial indicat és deficitari pel que fa als elements d'urbanització —malgrat la forta implantació d'empreses—, donada la poca energia dels poders públics anteriors en fer complir el precepte de la Llei del Sòl que no permet la construcció d'immobles, si abans no estan urbanitzats els accessos.

1.2 CARACTERÍSTIQUES DE LA INDÚSTRIA AVUI

La indústria actual de l'Hospitalet té pocs elements de coincidència amb l'existent fa uns anys. Les primeres implantacions varen ésser molt sectorials: del ram del tèxtil, d'adobs, de la ceràmica, les metal·lúrgiques, les del vidre; i normalment indústries de grans dimensions amb un important nombre de treballadors.

De bell antuvi, i abans d'entrar a estudiar les darreres dades obtingudes, ja podem afirmar que avui no es pot parlar d'un sector industrial destacat per damunt dels altres, ans al contrari, d'un índex molt alt de petites i mitjanes empreses que abasten totes les branques productives. Les antigues grans empreses han desaparegut pràcticament totes, i les que sobreviuen tenen poca incidència en el global.

Per altra banda també podem dir que són mínimes les activitats conflictives ubicades en els nuclis poblacionals. L'explicació és simple: o

bé es varen relocalitzar a zones industrials específiques, o bé tancaren les seves portes a causa de la crisi econòmica.

Fonts d'informació

Resulta molt difícil poder extreure de les fonts censals existents unes conclusions exactes que permetin conèixer la realitat industrial d'una ciutat, donada la diferència d'objectius que cadascuna pretén i la data de realització. Així, de la consulta de les més conegudes i usuals com són les dades estadístiques del padró de 1981, el cens de locals 1980 de l'Institut Nacional d'Estadística, els cens d'empreses de la Seguretat Social, les informacions emanades de les llicències fiscals, s'arriba a un grau de coneixement superficial i fins i tot, a vegades, amb contradiccions.

Per aquest motiu es va fer una enquesta amb visita personal a tots els industrials de la Ciutat, que ha permès confeccionar un cens d'elaboració local amb una fiabilitat alta pel que fa a la data d'inici de l'activitat, a la seva superfície i especialitat productiva; i menys alta pel que es refereix al nombre de treballadors donat que en molts casos no mostraren els documents oficials de la seguretat social. Fent una primera valoració de la informació obtinguda, i després de comparar-la amb les dades dels altres mètodes, hom considera que és la que millor explica la realitat industrial avui.

Dades generals

L'estudi dels resultats de l'enquesta indica que a l'Hospitalet hi ha implantades 1.648 activitats industrials que ocupen una superfície de 1.100.000 m², i donen treball a un nombre de 17.845 persones.

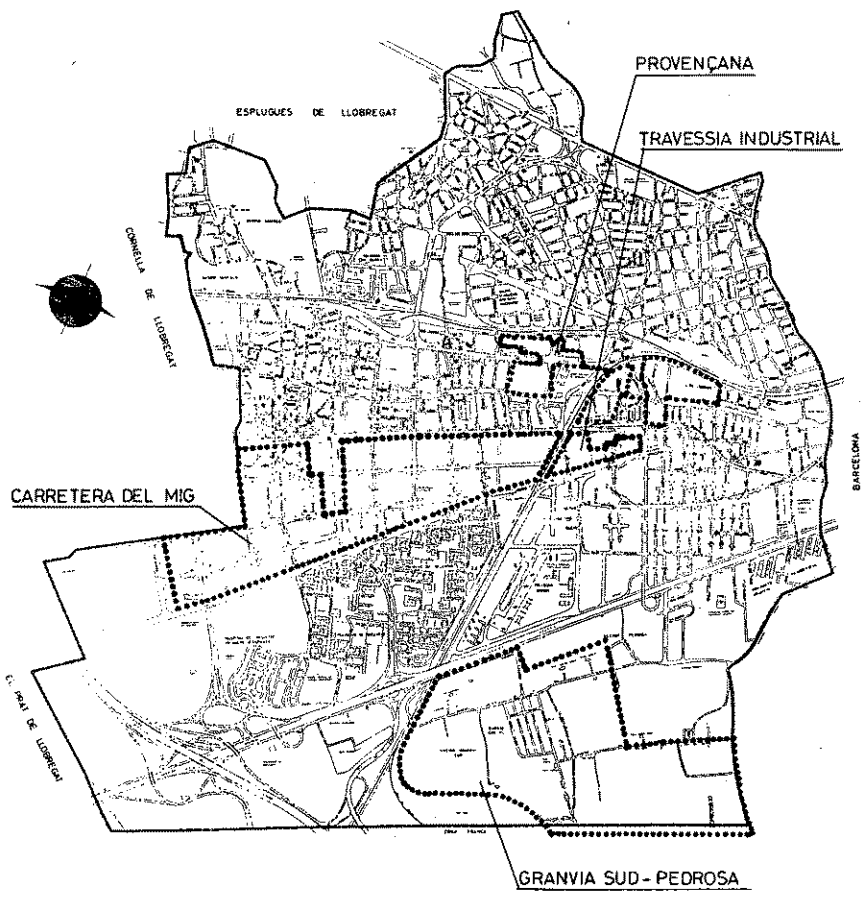
Un fet significatiu és que de les activitats censades, només 800 estan en polígons industrials. Les restants estan desperdigades per l'entramat urbà.

La mitjana d'ocupació laboral és d'11 treballadors/activitat, la de dimensió és de 660 m²/activitat, i la de densitat de planta és de 162 treballadors/hectàrea sòl industrial.

Any d'instal·lació

Segons l'any de posada en marxa de les activitats avui censades resulta que s'instal·laren:

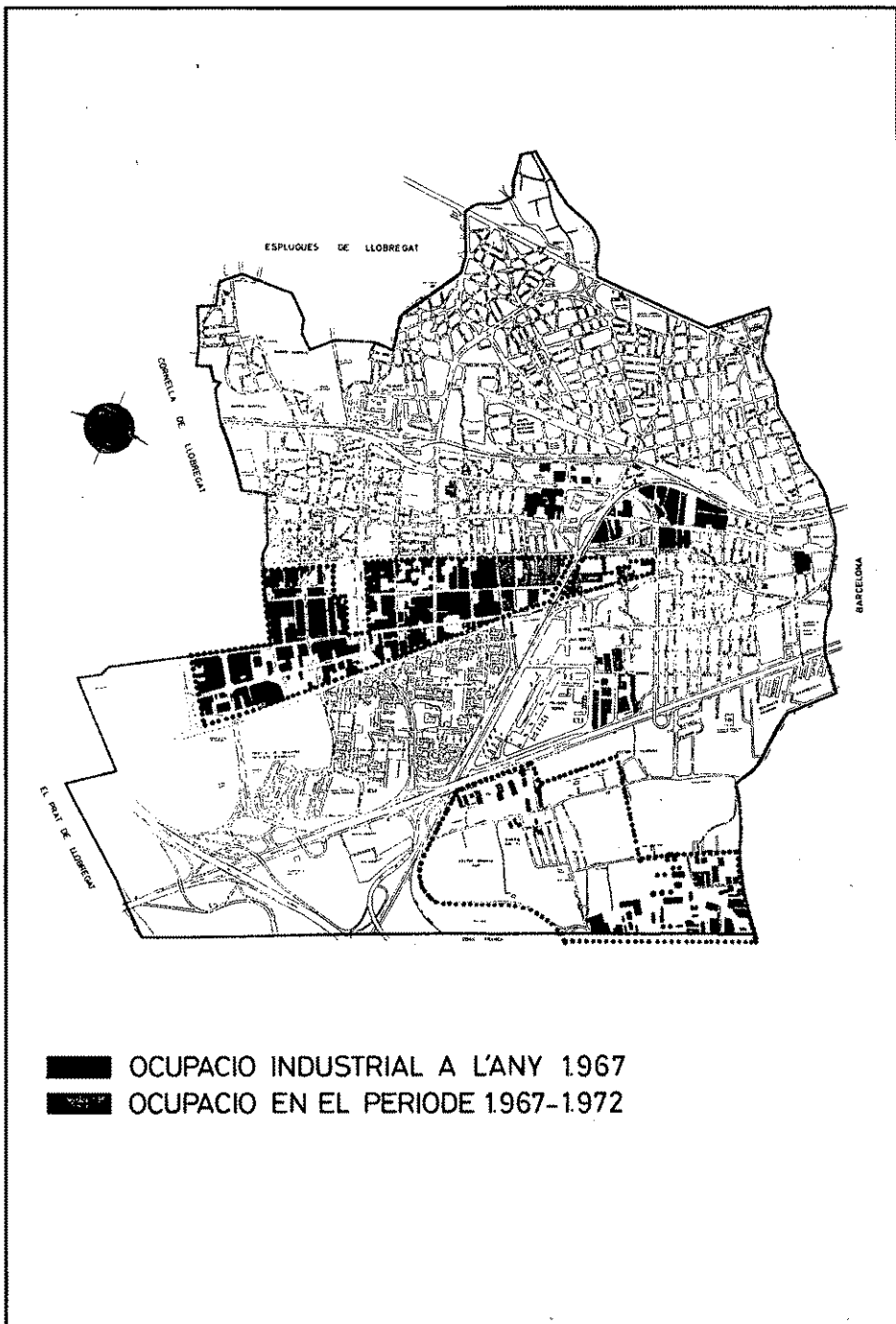
- Abans de l'any 1960: el 6 %
- Entre els anys 1960-1965: el 10 %

SECTORS INDUSTRIALS

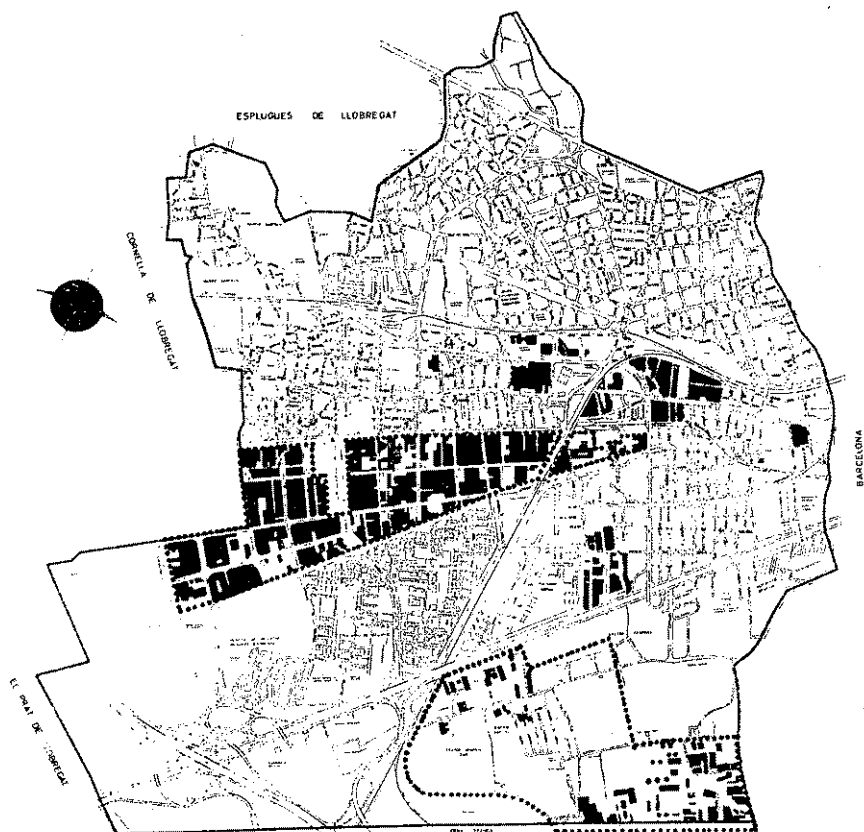

OCUPACIO INDUSTRIAL A L'ANY 1967

- OCUPACIO INDUSTRIAL A L'ANY 1972
- OCUPACIO EN EL PERIODE 1972-1979

OCUPACIO INDUSTRIAL A L'ANY 1979
 OCUPACIO EN EL PERIODE 1979-1983

■ OCUPACIO INDUSTRIAL A L'ANY 1985

- Entre els anys 1966-1970: el 12 %
- Entre els anys 1971-1975: el 19 %
- Entre els anys 1976-1980: el 23 %
- Després de l'any 1980: el 30 %

Es fa evident que quasi el 50 % s'implantaren abans de la crisi energètica que s'inicià l'any 1973, mantenint-se fins ara.

El fet que, en plena crisi, s'hagi obert l'altre 50 % de les activitats es pot entendre si es considera que en molts casos es tracta de canvis de nom d'altres existents amb anterioritat.

Cal comentar també un fet curiós: existeixen 28 activitats instal·lades abans de l'any 1946 que ocupen 1.206 persones i abasten 44.500 m². Les mitjanes en aquest cas són de 43 treballadors/activitat i 1.500 m²/activitat.

Treballadors que empren

- Un 62 % de les activitats tenen entre 1 i 5 treballadors
- Un 15 % entre 6 i 10 treballadors
- Un 12 % entre 11 i 20 treballadors
- Un 8 % entre 21 i 50 treballadors
- Un 1,5 % entre 51 i 100 treballadors
- Un 1,3 % més de 100 treballadors

Amb un nombre de treballadors superior a 50, existeixen 45 empreses. Aquestes tenen en total 5.612 treballadors (125 treballadors/activitat) i ocupen una superfície de 251.000 m² (5.500 m²/activitat). Cal dir que les especialitats que abasten són molt diverses (metal·lúrgiques, joguines, fabricació de motos, etc.) i que amb l'excepció de quatre es varen implantar totes abans de l'any 1975.

Les empreses que declaren un sol treballador són 297, la qual cosa es pot explicar perquè són petites activitats que quan tenen més feina que la que pot fer l'únic treballador, donen a fer-la fora, o bé contracten temporalment autònoms o, per què no, aturats.

Dimensió de les indústries

Tal com s'ha dit, la configuració dimensional de les activitats de l'Hospitalet està inclosa en el segment de petita-mitjana empresa.

Veiem a continuació les superfícies que ocupen:

● Fins a 100 m ² :	el 20 % de les activitats
● De 101 a 500 m ² :	el 52 %
● De 501 a 1.000 m ² :	el 14 %
● De 1.001 a 5.000 m ² :	el 12 %
● De 5.001 a 10.000 m ² :	el 1,4 %
● De 10.001 a 20.000 m ² :	el 0,5 %

D'empreses de més de 5.000 m² n'hi ha 30, que entren 3.635 treballadors i que ocupen una superfície total de 274.000 m² (121 treballadors/activitat, 9.130 m²/activitat). De totes aquestes empreses, només una es va implantar l'any 1980, les 29 restants són anteriors a l'any 1975, i d'aquestes 11 són anteriors a l'any 1970.

Estructura productiva

Les activitats de l'Hospitalet abracen —i aquesta és una característica que la diferencia d'altres ciutats industrials— quasi totes les branques de l'estructura productiva.

Seguint l'ordre establert per la «Clasificación Nacional de Actividades Económicas» podem dir que destaquen els grups d'activitats següents:

- Dedicades a la transformació de minerals no energètics i productes derivats: 116 activitats (un 7 % del total).
- De la indústria transformadora de metalls: 519 (31 %).
- D'altres indústries manufacturals: 526 (32 %).
- Comerç a l'engròs: 170 (10 %).
- Reparacions: 265 (12 %).

Entrant en subgrups més específics podem definir amb més concisió les feines més freqüents. Així tenim:

- Indústries de productes minerals no metàl·lics (vidre, ceràmica, pedra artificial): 41
- Tallers de pintura industrial i retolació: 14.
- Indústria química: 61.
- Fabricació de material electrònic: 24.
- Resta d'indústries transformadores de metalls (foneria, tractament i recobriment de metalls, caldereria, tallers mecànics, construcció de maquinària): 488.
- Indústria tèxtil: 13.
- Indústria del cuir: 9.

- Calçat, confeccions tèxtils: 37.
- Indústria de la fusta i el suro: 237.
- Paper, arts gràfiques i editors: 96.
- Transformació de matèries plàstiques: 85
- Comerços a l'engròs: 170.
- Recuperació de productes: 19.
- Reparacions d'articles de consum per a la casa i d'automòbils: 265.

Població activa i atur

Sense voler aprofundir molt en el tema —que podria ser objecte d'un treball específic— sí que creiem adient donar algunes dades clarificadores de la situació.

● Població total de l'Hospitalet:	287.000
● Població econòmicament inactiva:	171.000
● Població econòmicament activa:	116.000
● Població ocupada:	88.000
● Població aturada:	28.000
● Taxa d'atur registrat:	24 %
● Taxa d'atur any anterior:	25 %
● Població ocupada del sector secundari:	40.000
● Població del sector secundari a l'Hospitalet:	18.000

La població econòmicament inactiva està constituïda per escolars o estudiants (70.000), mestresses de casa (62.000), jubilats (22.000) i d'altres.

La lectura de les dades anteriors fa reflexionar sobre temes significatius. Per exemple, les indústries locals ocupen només la meitat del personal que vivint a l'Hospitalet treballa en el sector secundari. Això significa l'exportació de mà d'obra industrial i en conseqüència la generació de riquesa a altres municipis.

Aquest no és un fenomen nou, ja que mai no ha existit equilibri entre la mà d'obra local i els llocs de treball disponibles, pel que es referix al sector productiu.

Un altre fet, ara positiu, és evident: per primera vegada en molts anys la taxa d'atur ha baixat.

2. PERSPECTIVES DE CREIXEMENT

El relançament industrial de l'Hospitalet dependrà, en primer terme, de l'evolució favorable que segueixin les variables macro-econòmi-

ques a nivell mundial —preu del petroli, obtenció d'energies alternatives, noves tecnologies, racionalització del consum, etc.—, en la qual no és possible cap mena d'influència des de l'àmbit estrictament local.

No obstant això, és necessari preparar-se acuradament i posar tots els mitjans a l'abast, per tal de poder iniciar el procés de reindustrialització tan aviat com es produxi el relleu que ho possibiliti. En aquest sentit cal assenyalar l'aparició de símptomes que deixen entreveure una incipient recuperació econòmica a tots els nivells.

En el present estudi no entrarem en els aspectes de política estatal i de reconversió empresarial, per altra banda tan importants en totes les societats industrialitzades, i ens cenyirem a les actuacions que l'Administració local ha emprès en la preparació del territori, en funció de la tipologia de la demanda prevista per als propers anys, que tant ha col·laborat en la dinamització de l'activitat econòmica.

Per últim s'exposaran els avantatges que ofereix l'Hospitalet per a la implantació d'activitats tot repassant els factors de localització industrial.

2.1 OFERTA DE SÒL INDUSTRIAL

La instrumentalització de les polítiques de foment de localització d'activitats econòmiques es concreta prioritàriament a nivell local, en generar una oferta suficient i adequada de sòl industrial que serveixi per a satisfer tota la demanda generada per les noves empreses.

Com s'ha dit anteriorment, l'Hospitalet disposa de 266 hectàrees de sòl qualificat com a industrial, de les quals en resten 74 totalment lliures, aptes per a nous assentaments. D'aquestes, 65 hectàrees estan localitzades al Sector Granvia Sud-Pedrosa al costat sud de l'Autovia de Castelldefels.

Des de l'aspecte dimensional es pot definir com a oferta d'ampli espectre, donat que integra parcel·les de tamanys compresos entre 200 m² i 50.000 m² de superfície.

Ara bé, aquest sòl vacant no ha entrat en el mercat per causa d'estar afectat per problemes de tipus urbanístic, amb un dèficit considerable d'infraestructures i mancat de tots els serveis mínims.

La pràctica demostra les dificultats que tenen els propietaris dels terrenys —tots ells privats— per solucionar-se aquestes qüestions, sobretot si el nombre d'ells arriba a 200 i fins i tot a 400 en un sol polígon, com ha succeït històricament a l'Hospitalet.

Els objectius que s'imposà l'Administració local tendeixen a resol-

dre la greu situació plantejada en disposar de sòl lliure sense poder-se ocupar. En aquest sentit es varen definir dues línies d'actuació:

1. La urbanització i eliminació de les deficiències existents en els polígons industrials: execució dels carrers, xarxes de serveis públics, etc.

2. La realització d'obres en serveis i infraestructures metropolitanes — xarxa viària, sanejament, trasllat de línies elèctriques, etc. — que condicionen la urbanització i posada en marxa de les zones industrials.

Aquest procés, iniciat fa cosa d'un any, començarà a donar els seus fruits després del proper estiu amb la urbanització del sector de la Carretera del Mig i tindrà la seva continuïtat en els Granvia Sud-Pedrosa i Travessia Industrial. Això significarà que en un període no superior als dos anys, tots els polígons gaudiran dels elements urbanístics necessaris que permetran la seva incorporació al mercat de l'oferta i la demanda industrial.

El cost econòmic d'aquestes operacions s'avalua en uns 4.300 milions que hauran d'aportar de forma majoritària els propis propietaris del sòl.

<i>Sector Industrial</i>	<i>Superfície en Hectàrees</i>		<i>Inversió prevista</i>
	<i>Total</i>	<i>Lliure Industrial</i>	
Carretera del Mig	102	6	1.600 milions
Granvia Sud-Pedrosa	194	65	2.500 milions
Travessia Industrial	14	3	200 milions

2.2 *Demanda prevista per als propers anys*

Resulta força difícil fer estimacions pel cantó de la demanda, donada la manca d'estudis que contemplin les noves expectatives d'implantació originades per la integració a la C.E.E., així com les pròpies derivades de la superació paulatina de la crisi.

Malgrat això, podem relacionar el tipus d'activitats que es preveuen a l'Hospitalet:

- Ampliacions d'empreses ja existents en els mateixos polígons industrials del terme municipal.

- Empreses procedents d'altres municipis que tenen problemes d'afectacions urbanístiques.

- Empreses procedents d'altres zones urbanes del propi municipi, que volen aprofitar el moment més optimista per a relocalitzar-se definitivament a un polígon industrial.

● Activitats del sector del transport que valoren els grans avantatges de la ubicació estratègica de l'Hospitalet.

● També s'esperen algunes implantacions d'empreses estrangeres, de dimensió superior a les altres i punteres en la seva especialitat.

Per terme mig les superfícies sol·licitades estan compreses entre 500 m² i 5.000 m², dimensió força superior a la mitjana dels darrers temps. Una explicació és que en temps de retracció econòmica l'empresari ajusta més la demanda a la necessitat real i en canvi, en èpoques d'optimisme no fila tan prim.

Amb referència al ritme de demanda cal dir que en el període 70-80, l'Hospitalet el tenia de 10 hectàrees/any. Si considerem les millors condicions econòmiques i d'inversió estimades per als propers anys, així com també les noves característiques urbanístiques dels sectors industrials, cal esperar un ritme de demanda no inferior a les 15-18 hectàrees/any, cosa que suposaria una saturació industrial de la Ciutat cap a l'any 1991.

INVERSIONS INDUSTRIALS (pessetes/habitant)

	<i>1980</i>	<i>1981</i>	<i>1982</i>	<i>1983</i>
L'Hospitalet	94	58	748	2.890
Total C.M.B.	196	205	843	1.837

2.3 POSSIBILITATS QUE OFEREIX L'HOSPITALET

Des de sempre la teoria de la localització industrial s'ha interessat en la determinació d'assentaments òptims de les activitats productives, en l'intent de minimitzar costos o maximitzar beneficis.

En el cas nostre ens referirem a factors dintre d'un espai homogeni donat (per exemple Catalunya), que afecten directament a les magnituds econòmiques de les empreses. Els més rellevants són:

- Xarxes de comunicacions. Cost del transport.
- Preu del terreny.
- Serveis urbanístics.
- Proximitat de les matèries primeres i dels proveïdors.
- Quantitat, qualitat i cost de la mà d'obra.
- Fiscalitat municipal.
- Proximitat d'indústria auxiliar.
- Serveis terciaris.
- Conflictivitat laboral.

L'empresari fa la valoració d'aquests factors, aplicada al seu cas particular, i decideix la implantació en el lloc on es produeix la millor relació benefici/cost.

Si considerem els mencionats factors, en el cas particularitzat de l'Hospitalet, trobem:

a) L'Hospitalet és al bell mig d'un sistema complet de comunicacions, amb una xarxa viària connectada a les autopistes europees, a prop de l'aeroport, tocant al port i la Zona Franca, i amb estacions de mercaderies de la R.E.N.F.E.

b) Tal com hem esmentat anteriorment, els polígons industrials disposaran a curt termini de tots els elements d'urbanització que pugui necessitar qualsevulla activitat.

c) S'atribueix a l'existència d'una oferta àmplia i diversificada de mà d'obra un pes decisiu en la localització. Doncs bé, l'Hospitalet en disposa de qualificada, enriquida professionalment per l'experiència laboral d'anys de treballar en diferents tasques.

d) Pel que fa als preus dels terrenys i a la fiscalitat municipal, podem dir que són semblants als dels municipis del voltant.

e) Si bé no existeixen gaire serveis terciaris a la Ciutat, la proximitat de Barcelona els cobreix sobradament.

f) S'ha parlat en la primera part d'aquesta ponència de la importància de l'Hospitalet com a seu d'un gran nombre de petites i mitjanes indústries, que fàcilment es poden constituir com a auxiliars d'altres. Es pot afegir, a més a més, que el grau de conflictivitat laboral és més aviat baix.

Com a conclusió de les consideracions fetes en els diferents punts d'aquesta ponència, podem contemplar el futur econòmic de l'Hospitalet de forma esperançada donada la seva vocació industrial, la disponibilitat de 740.000 m² de terrenys lliures d'ocupació i les condicions idònies de tots tipus que en ella hi conflueixen.

NOTA DE L'AUTOR: Aquest article va ésser escrit a primers de l'any passat. Hores d'ara ja s'han iniciat les obres al Sector Carretera del Mig.

Així mateix, l'optimisme manifestat en la segona part ha estat superat sobradament per la realitat: si continua el ritme de demanda de parcel·les actual, en el primer trimestre de l'any 1988 es pot exhaurir el terreny lliure industrial del municipi, a excepció de les 20 hectàrees del Sector Pedrosa que encara no té resoltes les figures urbanístiques prèvies a la urbanització.